

Малиновська Т.М.,
кандидат юридичних наук, доцент
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з проблем протидії злочинності
Харківського національного університету внутрішніх справ

Насилля в сім'ї до дитини: причини та наслідки

Право дітей нашої країни на захист від усіх форм насильства гарантується Конституцією України, ст. 28 і 52 відповідно до яких ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському, або такому, що принижує його гідність поводженню чи покаранню [1]. Статтею 10 Закону України «Про охорону дитинства» встановлено, що кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканість та захист гідності. Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються законом [2].

Не зважаючи на те, що сьогодні в державі розгорнута широка соціальна інформаційна кампанія стосовно розголосу існуючої проблеми, постійно ведеться спільна робота державних структур, органів місцевої влади з громадськими об'єднаннями стосовно профілактики та протидії домашньому насильству, на жаль таке явище, як насильство в сім'ї та кривдництво дітей не втрачає своєї актуальності.

Тільки за 9 місяців цього року понад 79 тисяч фактів звернень в органи внутрішніх справ стосовно проявів насильства в сім'ї¹. За статистичними даними, кожна п'ята дитина до 18 років зазнає сексуального насильства².

Діти є особливою категорією в ситуації сімейного насильства, адже саме вони є найменш захищеною категорією людей через свою вразливість, необізнаність та залежність від дорослих. Наслідки жорстокого поводження з ними не можуть залишитись не поміченими і, насамперед, самою дитиною. Досвід такого ставлення зі сторони батьків залишає суттєві «шрами» в душі дитини, позначаючись на її фізичному, пізнавальному, емоційному,

---

¹ Про перспективи внесення змін до законодавства про запобігання домашньому насильству // [Електронний ресурс] Режим доступу :<http://www.liberta.dp.ua/?p=2243#more-2243>

² «Мають бути вибухові пристрої, які змінять ставлення до насильства над дітьми» // [Електронний ресурс] Режим доступу :<http://www.liberta.dp.ua/?p=2199#more-2199>

соціальному та моральному розвитку. До набутих рис характеру дітей, які потерпають від сімейного насильства, можуть належати: занижена самооцінка, невпевненість, несформованість вольових якостей і потреб. Часто у таких дітей спостерігаються підвищена тривожність, страх, що породжують агресію як компенсаторний механізм, прагнення діяти всупереч вимогам. Їм характерні такі особливості, як пасивна позиція, боязкість, замкнутість, підпорядкованість, підвищена сугестивність, піддатливість щодо навіюваності. Такі діти часто перебувають у стані фрустрації через неможливість задовольнити свої базові потреби (найчастіше це потреби в емоційному прийнятті, самоствердженні). З часом у таких дітей формується низький рівень самоповаги, жертвовність, почуття провини та сорому [3,с. 28].

Насильство в сім'ї до дітей суспільно небезпечно, так як за своїм змістом суперечить нормальним умовам існування суспільства . Від благополуччя дітей у сім'ї залежить прогрес нашого суспільства. Виховання в сім'ї визначає, який виросте наша зміна, яким стане світ. Соціальна значущість охорони неповнолітніх від застосування фізичного і психічного насильства в сім'ї обумовлює необхідність особливої уваги держави до проблеми нормального психофізичного розвитку дітей.

Наслідки насильства можуть бути руйнівними. Насамперед, насильство може призвести до смерті дитини. Та навіть ті, хто пережив це, вимушені долати жахливі фізичні та емоційні наслідки. Дійсно, насильство наражає на ризик не тільки здоров'я дитини, але і її здатність навчатися та виростати у дорослу людину, спроможну створювати нормальну родину та громаду.

Сьогодні все більш очевидним стає той факт, що проблема сімейного неблагополуччя в цілому і насильства зокрема вимагає вирішення комплексу завдань психологічного, педагогічного, юридичного, соціального характеру, спрямованих на розвиток практичних заходів щодо запобігання сімейного насильства та реабілітації постраждалих від неї.

Для попередження та профілактики насилля над дітьми пропонується: створення повномасштабної інформаційної бази віктимологічної профілактики,

а саме – створення системи обліку і статистики неповнолітніх жертв злочинів в державній звітності всіх правоохоронних органів; і створення єдиної системи статистичного обліку і звітності правоохоронних відомств; підвищення рівня достовірності інформації про масштаби та форми віктимізації в суспільстві, а також про тяжкість її наслідків.

Ефективне вирішення проблеми насильства в сім'ї – задача як державних органів влади, так і неурядових організацій. Дійсне попередження насильства в сім'ї можливе лише на основі соціального партнерства державних органів та громадських об'єднань, за допомогою організації широкої просвітницької роботи, спрямованої на формування усвідомленого неприйняття випадків насильства в сім'ї та їх категоричне засудження, розширення та розвиток спеціалізованих установ допомоги жертвам такого насильства.

Велике значення в боротьбі з насильством має профілактична діяльність. Вона перш за все повинна бути спрямована на попередження аморальної, протиправної поведінки, виявлення будь-якого негативного впливу на життя і здоров'я дітей, та запобігання такому впливу.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про охорону дитинства: закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст.142.
3. Соціально-економічні причини насильства в сім'ї в Україні /Алексєєнко Т. Ф. – К., 2004. – 139 с.